

Sto lat rozwoju
polskiej wsi

1918

Ciągłość i zmiana

2018

IRWIR PAN

Publikacja jest realizowana w Instytucie Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN
w ramach projektu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego DIALOG.
Partnerem w projekcie jest Główny Urząd Statystyczny.

IRWIR PAN

100^{lat} GUS

 DIALOG

Ciągłość i zmiana

Sto lat rozwoju polskiej wsi

Redakcja naukowa

Maria Halamska, Monika Stanny, Jerzy Wilkin

IRWIR PAN

1918
CIAĞŁOŚĆ I ZMIANA
2018

Spis treści monografii

Wstęp

Maria Halamska, Monika Stanny, Jerzy Wilkin

Cecylia Leszczyńska: „Wieś pouwłaszczeniowa”

LUDNOŚĆ, JEJ STRUKTURA I WARUNKI BYTU

Adam Czarnecki: „Urbanizacja kraju i jej etapy”

Izastaw Frenkel, Andrzej Rosner, Monika Stanny: „Kształtowanie się wielkości populacji wiejskiej”

Andrzej Rosner, Monika Stanny: „Przemiany struktury społeczno-zawodowej ludności wiejskiej”

Konrad Czapiewski, Krzysztof Janc: „Od analfabetyzmu do wykształcenia”

Sławomir Kalinowski: „Wiejska bieda – (nie)obecność na polskiej wsi”

Maria Halamska, Dominika Zwęglińska: „Od wsi chłopskiej do robotniczej”

SPOŁECZNOŚCI WIEJSKIE I ICH INSTYTUCJE

Maria Wieruszewska: „Społeczności wiejskie w stuleciu przemian”

Sylwia Michalska: „Rodzina wiejska w genderowej perspektywie czyli o sytuacji kobiet”

Krzysztof Gorlach, Zbigniew Drąg: „Od gospodarstwa chłopskiego do przedsiębiorstwa rodzinnego”

Wojciech Sadłoń: „Zwierciadło polskiej wsi. Ciągłość i zmiana wiejskich parafii katolickich”

Jarosław Domalewski: „Szkola wiejska jako moderator zmian systemowych”

Ryszard Kamiński, Anna Sitek: „Organizacje społeczne – małe struktury społeczne na polskiej wsi”

Konrad Burdyka: „Od pastwiska do Orlika - proces usportowienia polskiej wsi”

KULTURA WIEJSKA, KULTURA CHŁOPSKA

Izabella Bukraba-Rylska: „Kultura wsi – kontekst lokalny, narodowy, globalny”

Wiesław Myśliwski: „Kres kultury chłopskiej”

Andrzej Mencwel: „Kultura chłopska: kres, koniec, próg?”

Stanisław Obirek: „Polska wieś wobec katolicyzmu – refleksja antropologiczna”

Małgorzata Gelo-Kluczyńska: „Amatorski teatr ludowy – miejsce przechowania wiejskich tradycji i obrzędów”

WIEŚ I POLITYKA

Grzegorz Foryś: „Od ruchów chłopskich do protestów rolniczych”

Jan Olaszek, Tomasz Kozłowski: „Dynamika rozwoju rolniczej Solidarności (1980-1989)”

Frederic Zalewski: „Historyczna zmienność partii chłopskich i instytucjonalizacja ruchu ludowego po 1918 roku”

Arkadiusz Ptak, Andrzej Piasecki: „Wiejska społeczność w procesie kreowania władz lokalnych”

PRZESTRZEŃ WIEJSKA

Tomasz Figlus: „Przemiany struktur przestrzennych osadnictwa wiejskiego”

Jerzy Bański: „Miejsce obszarów wiejskich w planowaniu przestrzennym i regionalnym”

Łukasz Komorowski, Monika Stanny: „(R)ewolucja wyposażenia wsi w wodę, prąd i telefon”

Katarzyna Bańkowska: „Przyroda jako dobro produkcyjne, dobro publiczne i wartość społeczna”

ZIEMIA, ROLNICTWO I DZIAŁALNOŚĆ POZAROLNICZA

Jerzy Wilkin: „Ewolucja funkcji ziemi i jej wpływ na rozwój wiejskiej gospodarki”

Józef Zegar: „Rolnictwo w przestrzeni społeczno-ekonomicznej Polski”

Błażej Jendrzejewski: „Rola lasów i gospodarki leśnej w rozwoju kraju”

Krystian Heffner: „Pozarolnicza działalność gospodarcza na obszarach wiejskich”

Vitaliy Krupin: „Handel zagraniczny artykułami rolno-spożywczymi”

INSTYTUCJE GOSPODARCZE I ZMIANY INSTYTUCJONALNE

Marta Błąd: „Reformy rolne Polski odrodzonej”

Iwona Nurzyńska, Mirosław Drygas: „Instytucje wspierające przemiany wsi i rolnictwa w III RP”

Anna Rosa: „Działalność banków spółdzielczych w latach 1918-2018”

Wiesław Koczur: „Geneza i rozwój ubezpieczenia społecznego rolników”

Jakub Jasiński: „Ewolucja systemu doradztwa i wsparcia badawczego rolnictwa (1918-2018)”

PRZYBYSZEW – CIĄGŁOŚĆ I ZMIANA

Marek Kłodziński: „Wieś Przybyszew - zmieniające się formy wielofunkcyjności”

BIOGRAMY AUTORÓW

Recenzenci poszczególnych części tematycznych

- Ludność, jej struktura i warunki bytu – prof. dr hab. Janusz Witkowski
- Społeczności wiejskie i ich instytucje – dr hab. Paweł Starosta
- Kultura wiejska, kultura chłopska – prof. dr hab. Wojciech Burszta
- Wieś i polityka – prof. dr hab. Jerzy Bartkowski
- Przestrzeń wiejska – dr Piotr Fogel
- Ziemia, rolnictwo i działalność pozarolnicza – dr hab. Bazyl Czyżewski oraz dr Andrzej Hałasiewicz
- Instytucje gospodarcze i zmiany instytucjonalne – prof. dr hab. Roman Sobiecki
- Przybyszew – ciągłość i zmiana – prof. dr hab. Henryk Runowski

O Monografii

„Ciągłość i zmienność: komplementarne cechy społeczności”
(Paweł Rybicki, *Struktura społecznej świata*)

„Historia jest nauką o ludziach w czasie”
(Jacques Le Goff, *Długie Średniowiecze*)

Inspiracją do przygotowania monografii „Ciągłość i zmiana. Sto lat rozwoju polskiej wsi” była przypadająca w tym roku setna rocznica odzyskania przez nasz kraj niepodległości. Minione stulecie to dla badaczy społecznych fascynujący okres zmian we wszystkich dziedzinach życia, w tym fundamentalnych przemian systemowych. Wieś i rolnictwo odegrały w tych przemianach bardzo ważną rolę. Oddawana do rąk czytelników monografia to podstawowa publikacja, powstała w wyniku realizacji interdyscyplinarnego projektu badawczego.

Projekt ten realizowany jest w Instytucie Rozwoju Wsi i Rolnictwa Polskiej Akademii Nauk od początku 2016 r., a jego zakończenie przewidziane jest na rok 2019. Wykonawcami projektu są przede wszystkim pracownicy Instytutu, ale udało się pozyskać do współpracy wybitnych uczonych, w roli autorów i recenzentów, z innych środowisk naukowych, także spoza Warszawy. Ta monografia jest dowodem owej współpracy. Wszystkie rozdziały zawarte w tej publikacji mają charakter autorski, ale ich dobór, zakres analiz i usytuowanie wynikają z idei i celów badawczych przyjętych przez inicjatorów i redaktorów tego przedsięwzięcia badawczego.

Celem tego projektu był wielowymiarowy opis procesów, prawidłowości rozwojowych i ich efektów dla zmieniającej się roli wsi w życiu gospodarczym, społecznym i kulturowym kraju, w okresie 100 lat od odzyskania przez Polskę niepodległości, a więc w latach 1918–2018 oraz rozwinięcie dialogu wokół ujawnionych problemów społeczno-gospodarczych ważnych nie tylko dla mieszkańców wsi, ale i dla całego społeczeństwa kraju.

Kilkadziesiąt opracowań zawartych w tej publikacji książkowej składa się na obraz szczególnie ważnego i, liczbowo ujmując, największego aktora dziejów naszego kraju w ubiegłym stuleciu, jakim była ludność wiejska, wśród której dominowała ludność chłopska. Znaczenie historyczne i rola ludności wiejskiej w rozwoju kraju zasługuje na dowartościowanie. Liczymy, że nasza publikacja spełni to zadanie.

Większość rezultatów naszych analiz zawarte jest w 38 rozdziałach tej monografii; inne publikowane są w kwartalniku *Więś i Rolnictwo*. Mamy nadzieję, że te opublikowane wyniki naszych dociekań staną się podstawą dyskusji, która wyjdzie poza środowisko naukowe.

Sto lat, cały wiek, to okres na tyle długi, by ukazać trwanie i zmiany wiejskiej rzeczywistości w Polsce. Mimo że niektóre elementy wiejskiej rzeczywistości wykazują cechy długiego trwania, przyjęliśmy, że ta rzeczywistość „zawsze jest tokiem czegoś, co się dzieje, co podlega zmianom, choćby drobnym, często nieuchwytnym, pozornie nieważnym. Dopiero długi tok takich małych zmian okazuje pewnego dnia, pewnej godziny, że miały one swoją ważność, że przyniosły zmianę, widoczną i uchwytną. Co nie oznacza bynajmniej, że wielkie zmiany dokonują się tylko przez kumulację zmian małych i nie dochodzą do skutku także na drodze nagłych i gwałtownych procesów” (Rybicki 1979, s. 546). W minionym stuleciu takich gwałtownych zmian było kilka. Należały do nich niemiecko-sowiecka okupacja, która pochłonęła miliony polskich obywateli, także mieszkańców wsi, zmiany terytorialne po drugiej wojnie z towarzyszącymi im wysiedleniami i przesiedleniami, rewolucje społeczno-polityczne i gospodarcze zapoczątkowane w latach 1944 i 1989. Te wydarzenia były przyczyną zmian zasadniczych i najważniejszych, zmian kierunkowych i systemowo-instytucjonalnych. Do takich są zaliczane „zmiany, które sprowadzają się do stosunków między klasami lub inaczej wyróżnionymi częściami wielkiej społeczności i relacji między rządzącymi i rządzonymi, stanowią jednak o zmianie całej postaci życia zbiorowego” (tamże, s. 559).

Te wielkie wydarzenia, w sposób niejako naturalny posłużyły do podziału osi czasu, na której umieściliśmy badane przez nas procesy. Mamy więc okres II Rzeczypospolitej, wyznaczony powrotem Polski na polityczną mapę świata i rozpoczęciem II wojny światowej, okres wojny w latach 1939–1945, prawie pół wieku (1945–1989) trwający okres Polski Ludowej (nazwany umownie PRL, choć nazwa ta oficjalnie pojawiła się dopiero w 1952 r.) oraz rozpoczynający się w 1990 r. okres III Rzeczypospolitej. Nie jest to jednak jedyna możliwa periodyzacja tych 100 lat. Nie pokrywa się z nią uniwersalna periodyzacja, odwołująca się do struktury gospodarki i pochodnej wobec niej struktury zatrudnienia.

W ciągu 100 lat gospodarka polska przechodzi z fazy preindustrialnej, kiedy oparta jest głównie na sektorze pierwszym, tj. przede wszystkim rolnictwie, do gospodarki postindustrialnej, opartej na sektorze trzecim, tj. usługach. Faza preindustrialna trwa do lat sześćdziesiątych XX w., na jego koniec przypada przejście do fazy industrialnej, a następnie postindustrialnej. To jednocześnie opis przebytej drogi od społeczeństwa tradycyjnego do nowoczesnego, którego cechy (a więc i definicja) ulegają ciągłej zmianie. Elementem tego przejścia jest zmiana miejsca wsi i rolnictwa w społeczeństwie. Na początku XX w., w preindustrialnym społeczeństwie polskim na wsi mieszkało ok. 70% ludności kraju, a rolnictwo było podstawową gałęzią gospodarki; 100 lat później, w społeczeństwie wchodzącym w fazę postindustrialną, na wsi mieszka ok. 40% ludności kraju, a wkład rolnictwa do PKB oscyluje wokół 3%. Nie jest to jedyny jego udział w tworzeniu bogactwa kraju, gdyż w postindustrialnym społeczeństwie zauważono, że rolnictwo produkuje także trudno policzalne, ale bardzo ważne dla społeczeństwa i gospodarki, dobra publiczne. Spadek znaczenia rolnictwa – dezagraryzacja społeczeństwa – przejawia się także w coraz mniejszym zatrudnieniu w rolnictwie. W efekcie tego wieś straciła jedną ze swoich ważnych cech definicyjnych: większość jej mieszkańców już nie zajmuje się rolnictwem. Wielozawodowość i wielofunkcyjność wsi, poprawa wykształcenia jej mieszkańców i warunków ich bytu sprawiła, że zakwestionowany został także drugi, *explicite* nieartykułowany element tej definicji: gorsze niż w mieście warunki życia. Pojawia się więc pytanie o tożsamość współczesnej wsi; także o to, czy jest ona jedna, czy też istnieją jej różne odmiany. Pewne sugestie niesie tu proces urbanizacji, który sprawia, że dotychczasowy, ostry i wyraźny podział na wieś i miasto przestaje być wystarczający: konieczne staje się wyróżnienie stref podmiejskich, „trzeciej przestrzeni”. Wiejskość i miejskość stają się stopniowalne, a granice między nimi ulegają rozmyciu. Ważnym składnikiem i cechą opracowań zawartych w tej monografii jest pokazanie wielkiej różnorodności obszarów wiejskich i rolnictwa: warunków rozwoju, zagospodarowania przestrzennego, tradycji kulturowych, struktur społecznych i wielu innych.

Nałożenie dwóch wyżej opisanych strukturyzacji osi czasu wskazuje na głębokość zmian, które dokonały się w ostatniej dekadzie XX w. Rewolucji politycznej, która szeroko otworzyła wrota napierającej globalizacji, towarzyszyła zmiana typu gospodarki i społeczeństwa. Dlatego też była to zmiana wielka, zmiana kulturowa i instytucjonalna, niosąca społeczną traumę¹¹, w różny sposób przejawiającą się w wiejskim społeczeństwie. Ale na to nakładają się jeszcze inne strukturyzacje osi czasu, które przynosi analiza poszczególnych procesów.

¹ Odwołujemy się tu do znanej koncepcji Piotra Sztompki.

Zostały one zapoczątkowane albo przez jakieś znaczące, umiejscowione w czasie wydarzenia (np. reforma rolna), albo też „uskładane” zostały z wielu drobnych zmian, które często nie były dostrzegane lub były lekceważone, gdyż powodowały tylko drobne rysy na zasadniczych elementach konstytuujących rzeczywistość społeczną, nie naruszając jej istoty.. Kumulacja tych zmian doprowadziła jednak w pewnym momencie do zmiany samej istoty, tożsamości zjawiska, społecznych instytucji czy struktury. Przykładem mogą być zmiany tożsamości osoby prowadzącej rodzinne gospodarstwo rolne, która w ciągu 100 lat zmieniła tysiącletniego „chłopa” w farmera, mimo iż elementy gospodarstwa rodzinnego pozostały te same: ziemia, kapitał, praca i zarządzanie należące do rodziny. Polski „koniec chłopów”, a zarazem kres ich kultury, należał do najpóźniejszych w Europie, a przez wielu badaczy nadal nie jest uznawany za oczywisty.

Przedmiotem analizy we wszystkich zawartych w tej monografii opracowań jest dynamika zjawisk, struktur i procesów, jakie miały miejsce na polskiej wsi w ciągu stulecia 1918-2018. Analizy mają więc charakter historyczny przy założeniu o ciągle, szybciej lub wolniej, zmieniającej się rzeczywistości społecznej. Nawet przecież wypracowane przez Fernanda Braudela pojęcie „długiego trwania” jest kategorią określającą dynamikę społeczną. Długie trwanie, co znakomicie opisał Marc Bloch (1962), cechuje w znacznym stopniu strukturę agrarną. W Polsce, mimo upływu 100 lat, ciągle widoczne są jej cechy ukształtowane przez zabory. Także – występująca niegdyś i odradzająca się w różnych politycznych porządkach – dualność tej struktury. Przygotowując tę monografię, jej autorzy obserwowali „stawanie się społeczeństwa” (Sztompka 2003), kładąc nacisk na komponent historyczny tego procesu; na to, że „ludzie tworzą społeczeństwo i historię, ale nie dowolnie, lecz w danych warunkach strukturalnych odziedziczonych z przeszłości, które sami zarazem umacniają lub modyfikują dla swoich następców” (tamże s. 527). Douglass C. North, noblista z dziedziny ekonomii, napisał: „Historia ma znaczenie. Ma znaczenie nie tylko dlatego, że możemy uczyć się z doświadczeń przeszłości, ale dlatego, że terażniejszość i przyszłość są połączone z przeszłością trwaniem instytucji społecznych. Obecne i przyszłe wybory kształtowane są przez przeszłość. A przeszłość może być tylko zrozumiała jako historia instytucjonalnej ewolucji” (North 1990, s. vii).

Inicjatorzy i redaktorzy tego przedsięwzięcia naukowego składają serdeczne podziękowania wszystkim autorom i recenzentom zawartych w tej monografii opracowań. Jego realizacja nie byłaby możliwa bez wsparcia tych instytucji, którym bliskie są przedstawione tu zagadnienia. Decyzją Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w 2017 r. projekt pn.: „Ciągłość i zmiana - sto lat rozwoju wsi i rolnictwa Polski. Współpraca interdyscyplinarna nauk humanistycznych i społecznych na rzecz dialogu środowiskowego” otrzymał dofinansowanie w ramach programu DIALOG. Główny Urząd Statystyczny jako partner projektu służył merytorycznym wsparciem – za okazaną życzliwość dziękujemy jego pracownikom. Dziękujemy też donatorom projektu: Fundacji Wspomagania Wsi, Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności, Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Bankowi Gospodarki Żywnościowej Paribas S.A., Polskiemu Wydawnictwu Rolniczemu oraz spółce Bioagra S.A., których wsparcie pozwoliło, na staranne merytoryczne opracowanie problemów i wysoką jakość ich końcowej prezentacji. Słowa podziękowania kierujemy także do Wydawnictwa Naukowego Scholar, które pomogło nam zmaterializować oddawaną do rąk czytelników książkę. Na koniec wiele serdecznych podziękowań składamy naszym koleżankom i kolegom w Instytucie Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, zaangażowanym w realizację projektu. Dzięki ich wielomiesięcznej pracy, talentom i entuzjazmowi ten naukowy i zarazem rocznicowy projekt mógł być zrealizowany.

Redaktorzy naukowi monografii

Warszawa, 11 listopada 2018 r.

Literatura

- Bloch M. (1962). *Les caractères originaux de l'histoire rurale française*. Paris: Armad Colin.
- Braudel F. (1976). *Morze Śródziemne i świat śródziemnomorski w epoce Filipa II*. Warszawa: Książka i Wiedza.
- Le Goff J. (2007). *Długie średniowiecze*. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego.
- North D. C. (1990). *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rybicki P. (1979). *Struktura społecznego świata*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Sztompka P. (2003). *Socjologia. Analiza społeczeństwa*. Kraków: Wydawnictwo Znak.

BIOGRAMY

Marta Błąd – dr hab. nauk ekonomicznych, profesor w Instytucie Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN. Zajmuje się problematyką rynku pracy na obszarach wiejskich, wielozawodowością w rodzinach rolniczych, dywersyfikacją ekonomiczną wsi oraz filozofią ekonomii. Jej obecne zainteresowania koncentrują się wokół reform agrarnych.

Katarzyna Bańkowska – dr nauk ekonomicznych, adiunkt w Instytucie Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN. Prowadzi analizy roli środowiskowych funkcji obszarów wiejskich w rozwoju gospodarczym. Autorka publikacji dotyczących m.in. dostosowania obszarów wiejskich do zmian klimatycznych, wykorzystania rozproszonych źródeł energii, systemów produkcji rolnej sprzyjających zachowaniu bioróżnorodności – w tym ekologicznej produkcji żywności

Jerzy Bański – prof. dr hab. nauk o Ziemi, dyrektor Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN. Przewodniczący Komisji Rozwoju Lokalnego i Regionalnego Międzynarodowej Unii Geograficznej. Kierował Zakładem Geografii Wsi i Rozwoju Lokalnego IGiPZ PAN, wykładał na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie i był przewodniczącym Polskiego Towarzystwa Geograficznego. Jego zainteresowania badawcze koncentrują się na planowaniu przestrzennym i regionalnym, analizie zróżnicowania społeczno-gospodarczego obszarów wiejskich, użytkowaniu ziemi, obszarach problemowych, współczesnych przeobrażeniach struktury przestrzennej wsi i rolnictwa. Kierownik lub wykonawca ponad 60 projektów badawczych i ekspertyz. Autor lub współautor ponad 380 publikacji, w tym 24 monografii.

Konrad Burdyka – dr nauk społecznych, socjolog, adiunkt w Instytucie Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN. Zajmuje się przeobrażeniami kulturowymi polskiej wsi, niematerialnym dziedzictwem kulturowym oraz wykorzystaniem kapitału społecznego przez wiejskie organizacje pozarządowe. Jako pierwszy po 1989 r. przeprowadził badania nad Ludowymi Zespołami Sportowymi. Obecnie pracuje nad monografią Ochotniczych Straży Pożarnych. Członek Komisji Sportu Wiejskiego Polskiego Komitetu Olimpijskiego.

Konrad Czapiewski – dr nauk o Ziemi, geograf, adiunkt w Instytucie Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN. Członek Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Geograficznego. Prowadzi badania z zakresu geografii wsi, transferu wiedzy na wsi i w rolnictwie, rozwoju lokalnego, struktury funkcjonalnej obszarów wiejskich oraz edukacji i wykształcenia mieszkańców wsi. Autor ponad 90 publikacji naukowych, wykonawca kilkudziesięciu projektów naukowych i aplikacyjnych. Redaktor naczelny czasopisma *Studia Obszarów Wiejskich*.

Adam Czarnecki – dr hab. nauk ekonomicznych, profesor w Instytucie Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN w Warszawie, sekretarz redakcji kwartalnika *Wieś i Rolnictwo*. Stypendysta Karelian Institute na University of Eastern Finland w Joensuu. Jego zainteresowania naukowe koncentrują się na problemach przemian wsi pod wpływem urbanizacji, rozwoju lokalnego, wielofunkcyjności wsi, rozwoju zrównoważonego, zjawiska drugich domów oraz roli małych miast w rozwoju obszarów wiejskich. Jest autorem i współautorem 4 monografii oraz blisko 80 rozdziałów w książkach i artykułach naukowych.

Jarosław Domalewski – dr nauk humanistycznych, socjolog, adiunkt w Zakładzie Socjologii Edukacji i Młodzieży Instytutu Socjologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Jego zainteresowania badawcze koncentrują się wokół problematyki nierówności społecznych i środowiskowych w edukacji, przemian systemu kształcenia, lokalnych polityk edukacyjnych. Współwykonawca projektów krajowych i międzynarodowych. Autor wielu publikacji poświęconych funkcjonowaniu szkoły w środowisku lokalnym oraz selekcjom społecznym i edukacyjnym.

Zbigniew Draj – dr, socjolog, adiunkt w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Jagiellońskiego. Zajmuje się socjologią wielkich struktur społecznych oraz problematyką elit i demokracji. Autor wielu publikacji z tego zakresu.

Mirosław Drygas – dr nauk ekonomicznych, zatrudniony w Instytucie Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN. Jego główne zainteresowania badawcze skupiają się na ewolucji Wspólnej Polityki Rolnej UE oraz jej wpływie na przemiany strukturalne wsi i rolnictwa w Polsce. Autor ponad 150 publikacji naukowych i popularnych z tego zakresu. Członek Komitetu Monitorującego PROW w latach 2014–2020 oraz ekspert Krajowej Rady Izb Rolniczych. Członek grup dialogu obywatelskiego ds. WPR oraz rozwoju obszarów wiejskich afiliowanych przy Komisji Europejskiej.

Tomasz Figlus – dr nauk o Ziemi, geograf i historyk, adiunkt na Wydziale Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego. Wiceprzewodniczący Komisji Geografii Politycznej i Historycznej Polskiego Towarzystwa Geograficznego. Współtwórca, sekretarz i redaktor czasopisma naukowego *Studia z Geografii Politycznej i Historycznej*. Zajmuje się problematyką struktur przestrzennych osadnictwa wiejskiego i dziedzictwa kulturowego w ujęciu geograficzno-historycznym, ze szczególnym uwzględnieniem genezy i przemian układów ruralistycznych.

Grzegorz Foryś – dr hab. nauk społecznych, socjolog, profesor w Instytucie Politologii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Zawodowo zajmuje się socjologią ruchów społecznych i socjologią wsi. Autor m.in.: *Dynamika sporu. Protesty rolników w III Rzeczypospolitej oraz Gospodarstwa i stowarzyszenia agroturystyczne w Polsce. W poszukiwaniu ruchu społecznego*. Współautor *Politics, Society and the Economy in Contemporary Poland* oraz kilkudziesięciu artykułów w języku polskim i angielskim. Jest członkiem Polskiego Towarzystwa Socjologicznego oraz European Society for Rural Sociology.

Izabella Frenkel – prof. dr hab. nauk ekonomicznych, (em.) Instytutu Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN. Zajmuje się demografią społeczno-gospodarczą ze szczególnym uwzględnieniem obszarów wiejskich. Prowadzi badania dotyczące m.in. kształtowania się procesów i struktur demograficznych, społeczno-ekonomicznych uwarunkowań i konsekwencji zmian demograficznych, zatrudnienia i bezrobocia na wsi, prognoz ludnościowych oraz przestrzennego zróżnicowania obszarów wiejskich. Członek Komitetu Nauk Demograficznych PAN.

Małgorzata Gelo-Kluczyńska – mgr filologii angielskiej, specjalista w Instytucie Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN. Zajmuje się obsługą badań naukowych. Interesuje się teatrem ludowym oraz jego wpływem na życie społeczne mieszkańców wsi. Uczestniczka Ogólnopolskich Sejmików Teatrów Wsi Polskiej.

Krzysztof Gorlach – prof. dr hab. nauk humanistycznych, socjolog, profesor Instytutu Socjologii Uniwersytetu Jagiellońskiego. Zajmuje się zagadnieniami socjologii wsi i rolnictwa oraz socjologii struktur i ruchów społecznych. Prowadzi badania nad przekształceniami polskiego rolnictwa i polskiej wsi w kontekście procesów globalizacji i integracji Polski z Unią Europejską. Autor wielu publikacji z tego zakresu. Członek Europejskiego Towarzystwa Socjologii Wsi (ESRS) oraz Polskiego Towarzystwa Socjologicznego.

Maria Halamska – prof. dr hab. nauk humanistycznych, socjolog, kierownik Zakładu Socjologii Wsi w Instytucie Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN. W latach 1997–2017 prof. EUROREG Uniwersytetu Warszawskiego. Prowadzi badania nad rolnictwem rodzinnym w Polsce i na świecie, transformacją postkomunistyczną wsi środkowoeuropejskiej, rozwojem wiejskim i strukturą społeczną wsi. Autorka ponad 200 publikacji naukowych, także w językach obcych. Ostatnie to: *Wiejska Polska na początku XXI wieku. Rozważania o gospodarce i społeczeństwie* (2013). trzy tomy *Studiów nad strukturą społeczną wiejskiej Polski* (2016, 2017, 2018). Członkini Komitetów Redakcyjnych *Wsi i Rolnictwa*, *Zagadnień Ekonomiki Rolnej*, *Études Rurales* oraz *Revue d'études comparatives Est-Ouest*. Członkini Polskiego Towarzystwa Socjologicznego oraz członkini-korespondentka Académie d'Agriculture de France.

Krystian Heffner – prof. dr hab. nauk ekonomicznych (specjalizacja naukowa w zakresie polityki regionalnej i miejskiej oraz rozwoju obszarów wiejskich i migracji). Od 1998 r. związany z Uniwersytetem Ekonomicznym w Katowicach. Był Dyrektorem PIN Instytutu Śląskiego w Opolu, do 2012 r. pracownik Instytutu Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN. Autor ponad 450 publikacji naukowych, w tym ponad 200 poświęconych problemom funkcjonowania wsi. Członek Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju i Komitetu Badań nad Migracjami i Polonią PAN.

Krzysztof Janc – dr nauk o Ziemi, geograf, adiunkt w Instytucie Geografii i Rozwoju Regionalnego Uniwersytetu Wrocławskiego. Zajmuje się geografiami społeczno-ekonomiczną. Prowadzi badania nad kapitałem ludzkim, transferem wiedzy, obszarami wiejskimi i geografiami internetu. Autor ponad 60 prac naukowych z tego zakresu. Członek Zespołu Problemowego ds. Obszarów Wiejskich i Krajobrazu Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN.

Jakub Jasiński – dr nauk ekonomicznych, adiunkt w Instytucie Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, absolwent Wydziału Nauk Ekonomicznych UW. Studiował także Nauki Polityczne w Bolonii. Zajmuje się zagadnieniami ekonomii instytucjonalnej, w tym uwarunkowaniami rozwoju lokalnego i regionalnego, wykorzystywaniem endogenicznych zasobów wsi, realizacją polityki jakości żywności, funkcjonowaniem samorządów lokalnych oraz badaniami jakości rządzenia. Współpracuje z FAO (w ramach projektów rozwojowych) oraz z Europejskim Komitetem Ekonomiczno-Społecznym.

Błażej Jendrzewski – mgr inż. nauk ekonomicznych, leśnik, asystent w Instytucie Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN. Zajmuje się modelowaniem ekonomicznym z wykorzystaniem modeli równowagi ogólnej oraz kwestiami zarządzania i wykorzystania zasobów naturalnych. W ramach pracy doktorskiej prowadzi badania nad włączeniem zasobów naturalnych do Systemu Rachunków Narodowych.

Sławomir Kalinowski – dr hab. nauk ekonomicznych, profesor w Instytucie Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN. Zajmuje się ubóstwem i poziomem życia ludności wiejskiej, ekonomią dobrobytu oraz niepewnością zatrudnienia na obszarach wiejskich. Autor m.in. publikacji *Poziom życia ludności wiejskiej o niepewnych dochodach* (2015), oraz redaktor naukowy monografii *Życie na skraju – marginesy społeczne wielkiego miasta* (2014), *Marginalizacja a rozwój społeczny – między terażniejszością i przeszłością* (2017). Członek Polskiego Towarzystwa Polityki Społecznej oraz Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, sekretarz Międzyrodowiskowej Grupy Badawczej Margines Społeczny Poznań.

Ryszard Kamiński – dr nauk humanistycznych w zakresie nauki o zarządzaniu. Adiunkt w Instytucie Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN w Warszawie. Dyrektor KPODR Minikowo. Prezes Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich. Autor ponad 50 artykułów o aktywności społeczności lokalnych, samoorganizacji i działaniach oddolnych na wsi. Członek Komitetu Monitorującego RPO w latach 2014–2020. Uczestnik międzynarodowych zespołów badawczych. Ekspert Europejskiej Sieci Obszarów Wiejskich. W KPODR Minikowo rozpoczął działania w zakresie reorientacji zawodowej rolników i mieszkańców wsi oraz rozwoju rolnictwa społecznego.

Marek Kłodziński – prof. dr hab. nauk ekonomicznych, profesor w Instytucie Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, doktor honoris causa SGGW. Zajmuje się wielofunkcyjnym rozwojem obszarów wiejskich, przedsiębiorczością wiejską, gospodarstwami o mieszanych źródłach dochodów, aktywizacją społeczno-gospodarczą obszarów wiejskich. Autor ponad 400 publikacji, w tym 30 monografii. Pełnił funkcje dyrektora Instytutu Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, dyrektora Centrum Naukowo-Wdrożeniowego SGGW, kierownika katedry Akademii Rolniczej w Szczecinie, prezesa fundacji Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej.

Wiesław Koczur – dr hab. nauk ekonomicznych, polityk społeczny, profesor Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach. Zajmuje się problematyką społecznych, ekonomicznych i prawnych uwarunkowań funkcjonowania systemów zabezpieczenia społecznego, ze szczególnym uwzględnieniem ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych. Autor ponad 140 publikacji naukowych, redaktor naukowy 13 prac zbiorowych, uczestnik wielu krajowych i międzynarodowych projektów badawczych. Członek Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Polityki Społecznej, członek Polskiego Stowarzyszenia Ubezpieczenia Społecznego, International Society for Labour and Social Security Law, Komisji Nauk Prawnych i Ekonomicznych PAN (oddział w Katowicach).

Tomasz Kozłowski – dr nauki o polityce, historyk i politolog, starszy specjalista w Biurze Badań Historycznych IPN. Zajmuje się historią „Solidarności”. Autor książki *Anatomia rewolucji. Narodziny ruchu społecznego „Solidarność”* (2017). Współautor książki *Solidarność Rolników 1980–1989* (2010), wraz z Andrzejem W. Kaczorowskim i Janem Olaszkciem.

Łukasz Komorowski – mgr gospodarki przestrzennej w zakresie planowania strategicznego rozwoju regionalnego i lokalnego, asystent w Instytucie Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN. Wśród jego zainteresowań badawczych znajdują się: przestrzenne aspekty rozwoju społeczno-gospodarczego, usługi publiczne, infrastruktura techniczna, samorząd terytorialny. Dwukrotny laureat konkursu im. prof. Michała Kuleszy za najlepsze prace dyplomowe poświęcone tematyce samorządowej.

Vitaliy Krupin – dr nauk ekonomicznych, adiunkt w Instytucie Rozwoju i Wsi i Rolnictwa PAN. Zajmuje się rozwojem gospodarczym wsi, przemianą strukturalną rolnictwa, handlem zagranicznym artykułami rolno-spożywczymi. Jest wykonawcą w dwóch projektach w ramach programu Horyzont 2020. Prowadzi badania nad transformacją gospodarczą w państwach postkomunistycznych, szczególnie interesuje się Ukrainą. Autor ponad 100 publikacji w zakresie ekonomii międzynarodowej, handlu zagranicznego, rolnictwa i obszarów wiejskich.

Cecylia Leszczyńska – dr hab. nauk ekonomicznych, historyk gospodarczy, profesor na Wydziale Nauk Ekonomicznych UW. Zajmuje się historią gospodarczą II RP, statystyką historyczną oraz historią pieniądza i bankowości. Jest autorką ok. 100 publikacji, m.in.: *Level of living of Polish citizens in the interwar period, and its diversification* (2016); *Historia Polski w liczbach. Polska w Europie* (2014); *Polska polityka pieniężna i walutowa w latach 1924–1936* (2013); *An Outline History of Polish Central Banking* (2011).

Andrzej Mencwel – prof. dr hab., krytyk, eseista, historyk kultury. Profesor (em.) w Instytucie Kultury Polskiej Uniwersytetu Warszawskiego. Członek Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, Kapituły Nagrody Naukowej im. Jerzego Giedroycia, prezes honorowy Polskiego Towarzystwa Kulturoznawczego. Autor książek naukowych i eseistycznych, spośród których nagrodę Ministra Edukacji (lub Nauki) uzyskał; *Etos lewicy* (1990); *Przedwiośnie czy potop* (1997) (książka zdobyła także nagrodę PEN-Clubu polskiego im. Jana Strzeleckiego). Wyobrażenia antropologiczne (2006) była nominowana do Nagrody Nike i uzyskała Nagrodę im. Jana Baudouina de Courtenay. Esej *Stanisław Brzozowski. Postawa krytyczna. Wiek XX* (2014) uzyskał Nagrodę im. Kazimierza Wyki i został uznany za humanistyczną książkę roku przez magazyn *Nowe Książki*. *Toast na progu* (2017) był nominowany do Nagrody Literackiej m. st. Warszawy oraz Nagrody Nike.

Sylwia Michalska – dr nauk humanistycznych, socjolog, pracuje w Instytucie Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, wykładowca na Wydziale Administracji i Nauk Społecznych Politechniki Warszawskiej. Interesuje się przemianami ról społecznych mieszkańców wsi oraz zmianami struktury społecznej, tematyką gender oraz sytuacją kobiet wiejskich i osób starych mieszkających na wsi. Zajmuje się również problemem przemocy domowej na wsi i sytuacją grup wykluczanych.

Wiesław Myśliwski – pisarz i dramaturg. Najwybitniejszy przedstawiciel tzw. nurtu chłopskiego w literaturze powojennej. Autor powieści *Nagi sad* (1967), *Pałac* (1970), *Kamień na kamieniu* (1984), *Widnokrąg* (1997), *Traktat o tuskaniu fasoli* (2007), *Ostatnie rozdanie* (2013), *Ucho igielne* (2018) oraz dramatów *Złodziej* (1970), *Klucznik* (1978), *Drzewo* (1988), *Requiem dla gospodyni* (2000). Dwukrotnie, w 1998 oraz 2008 r., został uhonorowany Nagrodą Nike. Ponadto jest laureatem wielu nagród i wyróżnień, także zagranicznych. Otrzymał m.in. Nagrodę W.S. Reymonta (1997), Nagrodę im. A. Jurzykowskiego (Nowy Jork 1998), Nagrodę Literacką Gdynia (2007), Złote Berło Fundacji Kultury Polskiej przyznawane wybitnym polskim twórcom (2011), Nagrodę Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w dziedzinie literatury (2014). Jego powieści są tłumaczone na wiele języków.

Iwona Nurzyńska – dr nauk ekonomicznych, zajmuje się polityką rolną i polityką rozwoju obszarów wiejskich. Była pracownikiem naukowym Instytutu Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN. Aktualnie ekspert polityki rolnej i wiejskiej, praktyk gospodarczy. Bada skuteczność i efektywność Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej, w tym wpływ funduszy unijnych na przemiany struktur agrarnych, rozwój rolnictwa ekologicznego, tworzenie pozarolniczych miejsc pracy i rozwój obszarów wiejskich w Polsce i Unii Europejskiej. Współredaktor naukowy interdyscyplinarnej serii wydawniczej *Raport o stanie wsi. Polska Wieś*.

Stanisław Obirek – prof. dr hab. nauk humanistycznych, profesor w Ośrodku Studiów Amerykańskich Uniwersytetu Warszawskiego. W 2002 r. wydał *Co nas łączy? Dialog z niewierzącymi*. Ostatnio opublikował *Catholicism as a Cultural Phenomenon in The Time of Globalization: A Polish Perspective* (2009), *Uskrzydłony umysł. Antropologia słowa Waltera Onga* (2010), *Umysł wyzwolony. W poszukiwaniu dojrzałego katolicyzmu* (2011), *Of God and Man* z Zygmuntem Baumanem (2015), *On the World and Ourselves* z Zygmuntem Baumanem (2015), *Polak katolik?* (2015). Bada miejsce religii w kulturze.

Jan Olaszek – dr historii, historyk, starszy specjalista w Biurze Badań Historycznych IPN. Zajmuje się historią opozycji demokratycznej w PRL. Autor książek m.in. „*Nieliczni ekstremiści*” *Podziemna Solidarność w propagandzie stanu wojennego* (2010), *Przeciw PRL. Szkice z dziejów opozycji demokratycznej* (2017), *Podziemne dziennikarstwo. Funkcjonowanie głównych pism informacyjnych podziemnej „Solidarności” w Warszawie w latach 1981–1989* (2018). Współautor książki *Solidarność Rolników 1980–1989* (2010) napisanej wraz z Andrzejem W. Kaczorowskim i Tomaszem Kozłowskim. Laureat nagrody naukowej *Polityki* w 2018 r.

Andrzej Piasecki – prof. dr. hab. nauk społecznych, historyk i politolog, dyrektor Instytutu Prawa, Administracji i Ekonomii na Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie. Zajmuje się głównie samorządem terytorialnym, administracją publiczną, polityką regionalną, systemem wyborczym, marketingiem politycznym. Jest autorem książek: *Referenda w III RP* (2005), *Menadżer i polityk – wójt, burmistrz, prezydent miasta* (2006). *Samorząd terytorialny i wspólnoty lokalne* (2009); *Wybory w Polsce 1989–2011* (2012); *Wiek burzy i spokoju. Kalendarium dziejów Polski 1918–2018* (2018).

Arkadiusz Ptak – dr hab. nauk humanistycznych, politolog, profesor w Instytucie Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN w Warszawie. Jest również pracownikiem administracji samorządowej (Zastępca Burmistrza Pleszewa w latach 2006-2018, Burmistrz od 2018 r.). Zajmuje się władzą lokalną ze szczególnym uwzględnieniem sołectw, rywalizacji wyborczej, kapitałem społecznym. Autor książek: *Rywalizacja polityczna w samorządach lokalnych. Studium wybranych gmin* (2011) oraz *Sołectwa w lokalnym systemie władzy* (2016).

Anna Rosa – dr nauk ekonomicznych, adiunkt w Instytucie Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN. Do 2016 roku pracownik Politechniki Koszalińskiej. Realizuje badania naukowe w obszarze finansów i bankowości oraz inwestycji w wyższe wykształcenie, a także problemów włączenia społecznego. Autorka i współautorka ponad 50 artykułów naukowych. Członek Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, Europejskiego Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnych, Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnych i Agrobiznesu.

Andrzej Rosner – prof. dr hab. nauk ekonomicznych (specjalność: demografia społeczno-gospodarcza). Profesor w Instytucie Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN. Autor ponad 200 publikacji autorskich i współautorskich. Zajmuje się problemami migracji wewnętrznych, zatrudnienia i bezrobocia wiejskiego, przestrzennego zróżnicowania społecznego i gospodarczego wsi w Polsce.

Izabella Bukraba-Rylska – prof. dr hab. nauk humanistycznych, socjolog, profesor w Instytucie Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN. Do 2016 roku profesor na Instytucie Socjologii UW. Zajmuje się socjologią wsi, socjologią kultury oraz nowymi tendencjami teoretycznymi w humanistyce. Autorka ok. 300 publikacji, w tym kilkunastu książek, m.in. *Socjologia wsi polskiej* (2008), *W stronę socjologii ucieleśnionej* (2013). Członek Polskiego Towarzystwa Socjologicznego.

Wojciech Sadłoń – dr, socjolog i teolog, dyrektor Instytutu Statystyki Kościoła Katolickiego. Wcześniej pracował jako tłumacz Międzynarodowego Przeglądu Teologicznego „Communio”. Należy do Rady Naukowej GUS. Prowadzi zajęcia dydaktyczne na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Autor ponad 50 publikacji dotyczących religijności, społeczeństwa obywatelskiego, polityki społecznej i kapitału społecznego. Uczestniczy w międzynarodowych projektach badawczych i jest członkiem polskich i zagranicznych towarzystw naukowych.

Anna Sitek – magister socjologii i prawa, doktorantka w Instytucie Socjologii UMK, główny specjalista ds. badań i analiz Instytutu Badań Edukacyjnych. Profesor Wizytujący Universidad Nacional Autónoma de México. Stypendystka Rządu Meksyku oraz American Society for Clinical Oncology. Członek międzynarodowych i krajowych zespołów badawczych. Autorka licznych publikacji z zakresu społeczeństwa obywatelskiego. Jej główne zainteresowania to: społeczeństwo obywatelskie, społeczeństwo informacyjne, *life long learning*, sport i szeroko pojęte zdrowie.

Monika Stanny – dr hab. nauk ekonomicznych, dyrektor Instytutu Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN. Była pracownik Politechniki Koszalińskiej Wydziału Nauk Ekonomicznych. Zajmuje się zróżnicowaniem przestrzennym rozwoju społeczno-gospodarczego, rozwojem lokalnym i regionalnym, demografią, rynkiem pracy na wsi, polityką społeczną. Autorka ponad 100 artykułów naukowych i 8 monografii autorskich. Kierownik wielu projektów badawczych, w tym wieloletniego projektu *Monitoring rozwoju obszarów wiejskich*. Kierownik projektu *Ciągłość i zmiana. Sto lat rozwoju polskiej wsi*.

Maria Wieruszewska – prof. dr hab. nauk humanistycznych, etnolog i socjolog wsi, w Instytucie Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, emerytowany profesor Uniwersytetu Łódzkiego. Zajmuje się badaniami wsi, w tym zagadnieniami tożsamości kulturowej, samoorganizacji, migracji. Autorka licznych publikacji: *Wieś. W poszukiwaniu całości społeczno-kulturowej* (1991), *Wieś Polska. Konteksty – kontrasty – strategie* (1997), *Tu i tam. Migracje z polskich wsi za granicę* (red. naukowa) (2007), *Tożsamość kulturowa wsi. Kwestie i zobowiązania* (2008).

Jerzy Wilkin – prof. dr hab. nauk ekonomicznych, członek rzeczywisty PAN, kierownik Zakładu Integracji Europejskiej w Instytucie Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN. Do 2016 roku pracownik Wydziału Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego. Doktor honoris causa Uniwersytetu w Białymstoku i SGGW. Członek European Association of Agricultural Economists. Zajmuje się ekonomią instytucjonalną, ekonomią polityczną i ekonomią sfery publicznej. Prowadzi badania nad rozwojem wsi i rolnictwa oraz procesami integracji europejskiej. Autor ponad 300 publikacji naukowych, w tym kilkudziesięciu w językach obcych. Redaktor naczelny kwartalnika *Wieś i Rolnictwo*. Współredaktor naukowy interdyscyplinarnej serii wydawniczej *Raport o stanie wsi. Polska Wieś*.

Fryderyk Zalewski – dr, politolog, od 2006 r. wykładowca nauk politycznych na Université Paris-Nanterre. Jest autorem książki *Paysannerie et politique en Pologne: trajectoire du Parti paysan polonais du communisme à l'après-communisme, 1945–2005* (2006). Obecnie pracuje nad zagadnieniami populizmu, skrajnej prawicy i neokonserwatyizmu w Europie Środkowej. Publikuje we francuskich i angielskich czasopismach naukowych (*Revue française de science politique, Revue internationale de politique comparée, Revue d'études comparatives Est-Ouest*).

Józef Zegar – prof. dr. hab. nauk ekonomicznych, profesor w Instytucie Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej Państwowym Instytucie Badawczym w Warszawie, kierując Zakładem Ogólnej Ekonomiki. Zajmuje się problematyką ekonomii agrarnej, ekonomii ekologicznej i zrównoważonego rozwoju. Prowadzi badania nad zrównoważonym rozwojem rolnictwa oraz miejscem rolnictwa rodzinnego we współczesnym świecie. Autor ok. 400 publikacji, m.in. *Współczesne wyzwania rolnictwa* (2012), *Kwestia agrarna w Polsce* (2018); inicjator i redaktor prac zamieszczanych w serii *Z badań nad rolnictwem społecznie zrównoważonym* (IERiGŻ-PIB, dotychczas ukazało się 45 numerów).

Dominika Zwęglińska-Gałecka – mgr gospodarki przestrzennej, asystent w Instytucie Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN. Zajmuje się socjologią wsi, przemianami struktury społecznej i zmianami przestrzennymi na obszarach wiejskich. Prowadzi badania nad gentryfikacją wsi i rewitalizacją obszarów wiejskich.

Konferencja naukowa
„Ciągłość i zmiana. Sto lat rozwoju polskiej wsi”
5 i 6 grudnia 2018 r., Sala Lustrzana, Pałac Staszica w Warszawie

Program konferencji

5 grudnia 2018 r. (środa)

10:00 – 11:00

Rejestracja

11:00 – 11:30

Sesja inauguracyjna -

Powitanie dr hab. Monika Stanny – Dyrektor IRWiR PAN
Wystąpienia Gości Honorowych

11:30 – 13:30

Ciągłość i zmiana

O idei Monografii na stulecie – prof. dr hab. Maria Halamska

Recenzenci o monografii

prof. dr hab. Jerzy Bartkowski, prof. UW

dr Piotr Fogel

dr Andrzej Hałasiewicz

prof. dr hab. Henryk Runowski

prof. dr hab. Roman Sobiecki

dr hab. Paweł Starosta, prof. UŁ

prof. dr hab. Janusz Witkowski

prof. dr hab. Joanna Kurczewska - moderator

13:30 – 14:30

Lunch

14:30 – 17:00

Sesja naukowa „Kultura i polityka”

Wiesław Myśliwski – „Kres kultury chłopskiej”

prof. dr hab. Andrzej Mencwel - „Kultura chłopska:
kres, koniec, próg?”

prof. dr hab. Izabella Rylska – „Kultura wsi - kontekst
lokalny, narodowy, globalny”

prof. dr hab. Stanisław Obirek - „Polska wieś wobec
katolicyzmu – refleksja antropologiczna”

dr hab. Arkadiusz Ptak i prof. dr hab. Andrzej Piasecki
– „Wiejska społeczność w procesie kreowania władz lokalnych”

prof. dr hab. Roch Sulima - moderator

6 grudnia 2018 r. (czwartek)

10:00 – 12:30

Sesja naukowa „Społeczeństwo wiejskie”

prof. dr hab. Andrzej Rosner i dr hab. Monika Stanny – „Kształtowanie się wielkości populacji wiejskiej”
prof. dr hab. Maria Halamska i mgr Dominika Zwęglińska-Gatecka – „Od wsi chłopskiej do robotniczej”
dr Sylwia Michalska – „Rodzina wiejska w genderowej perspektywie czyli o sytuacji kobiet”
dr Wojciech Sadłoń - „Zwierciadło polskiej wsi. Ciągłość i zmiana wiejskich parafii katolickich”
dr Jarosław Domalewski - „Szkola wiejska jako moderator zmian systemowych”

prof. dr hab. Mirosława Marody – moderator

12:30 – 13:00

Przerwa kawowa

13:00 – 15:30

Sesja naukowa „Wiejska gospodarka”

prof. dr hab. Jerzy Wilkin – „Ewolucja funkcji ziemi i jej wpływ na rozwój wiejskiej gospodarki”
prof. dr hab. Józef Zegar – „Rolnictwo w przestrzeni społeczno-ekonomicznej Polski”
prof. dr hab. Krzysztof Górlach i dr Zbigniew Drąg – „Od gospodarstwa chłopskiego do przedsiębiorstwa rodzinnego”
dr hab. Wiesław Koczur – „Geneza i rozwój ubezpieczenia społecznego rolników”
prof. dr hab. Krystian Heffner - „Pozarolnicza działalność gospodarcza na obszarach wiejskich”

dr hab. Łukasz Hardt – moderator

15:30 – 16:00

Podsumowanie

prof. dr hab. Jerzy Wilkin

16:00

Zakończenie

dr hab. Monika Stanny

Zaproszenie na lunch

Rada Programowa Konferencji „Ciągłość i zmiana. Sto lat rozwoju polskiej wsi”

Przewodniczący Rady Naukowej - dr hab. Monika Stanny, prof. IRWiR PAN
prof. dr hab. Andrzej Czyżewski
prof. dr hab. Maria Halamska
prof. dr hab. Bogdan Klepacki
prof. dr hab. Walenty Poczta
dr hab. Hanna Podedworna, prof. SGGW
prof. dr hab. Henryk Runowski
prof. dr hab. Krystyna Szafranec
prof. dr hab. Jerzy Wilkin

Komitet Organizacyjny Konferencji „Ciągłość i zmiana. Sto lat rozwoju polskiej wsi”

Przewodniczący: dr hab. Monika Stanny, prof. IRWiR PAN
Sekretarz Naukowy Konferencji – dr Anna Rosa

Członkowie:

dr hab. Sławomir Kalinowski, prof. IRWiR PAN
mgr Małgorzata Gelo-Kluczyńska
mgr Komorowski Łukasz
mgr Weronika Wyduba
mgr Dominika Zwęglińska-Gałecka

Realizacja projektu była możliwa dzięki wsparciu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach programu DIALOG na lata 2017-2019, na mocy decyzji nr 0172/DLG/2017/10, pt.: „Ciągłość i zmiana – sto lat rozwoju wsi i rolnictwa Polski. Współpraca interdyscyplinarna nauk humanistycznych i społecznych na rzecz dialogu środowiskowego”

Partnerem projektu jest Główny Urząd Statystyczny

Inicjatywa została wsparta przez:

1918
CIAGŁOŚĆ I ZMIANA
2018

IRWIR PAN